

NURKKA

Suurvaltojen mielenkiinto pohjoiseen kasvaa

Kautta aikain ensimmäinen arktisen alueen huippukokous järjestään Suomen Lapissa, jos Suomen ulkoministeri **Alexander Stubb**in ehdotus toteutuu. Tämä kertoo suurvaltojen mielenkiinnon kasvusta arktiseen ja Itämeren alueeseen. Kehityksen taustalla on merkittävästi maailmantalouden kasvu mm. Kiinan talouden voimistumisen myötä. Talouskasvu on ollut keskeinen syy rajallisten raaka-aineiden, kuten öljyn, maakaasun ja muiden mineraalien, hintojen nousulle. Nykyisten öljykenttien ehtyessä, huomio siirtyy pohjoisen hyödyntämättömiin öljykenttiin. Ilmaston muutos yksistään ei selitä mielenkiinnon kasvua pohjoiseen.

Venäjä on arktinen suurvalta. Venäjän tällä hetkellä tärkeimmät maakaasun ja öljyntuotantoalueet sijaitsevat pohjoisen Siperian alueella. Eurooppa on Venäjän öljy- ja maakaasutuotteiden ylivoimaisesti tärkein asiakas. Itämeri on näiden tuotteiden gateway Eurooppaan. Arktisen alueen suurin teollisuuskeskittymä ja merkittävin logistinen solmukohta on kuitenkin Murmanskin alue. Alueen rooli tulee kasvamaan siirryttäessä mantereelta yhä enemmän arktisille merialueille luonnonvarojen hyödyntämisessä ja kuljettaessa tuotteita USA:han ja Aasiaan.

Kiistat napa-alueiden luonnonvaroista ja Koillisväylän käytöstä voivat voimistua. Kiistoilla voi olla myös sotilaallisia vaikutuksia. Pinta-alaltaan maailman suurimman valtion intressit on turvata sille elintärkeät kuljetukset Suomenlahden, Murmanskin ja Jäämeren alueella. Koiviston satama on nykyisin volyyminilla mitattuna Venäjän merkittävin yksittäinen öljynvientisatama. Murmanskin alue muodostaa Luoteis-Venäjän tärkeimmän valtame-

riyhteyden ja sen merkitys tulee korostumaan Venäjän ulkomaankaupassa.

Muutoksen myötä uutena realistisena uhkakuvana on öljykatastrofi arktisella Jäämeren tai Itämeren alueella. Positiivisena pidetty kehitysskenaario lisää myös matkustamista pohjoisessa ja siten lento-onnettomuuden riskiä. Aiemmat uhkakuvat, kuten ydinonnettomuus pohjoisessa Suomen lähialueilla, on edelleen mahdollinen.

Pohjoisessa ei ole luontaisesti merkittäviä turvallisuuden tuottamisen resursseja, kun asiaa tarkastellaan suuronnettomuuden, kuten lento-onnettomuuden, öljykatastrofin tms. näkökulmasta. Tällöin turvallisuustoimijoiden yhteistyön merkitys jopa yli valtion rajojen on välttämätöntä.

Olemme sopeutuneet elämään ja toimimaan arktisessa. Arktisen teknologiaosaamisen hallitseminen on yksi puolustusvoimiemme menestyskriteeri. Seikka vaikuttaa monin tavoin turvallisuuteemme. Tämä näkökulma on syytä muistaa, kun puolustusvoimat kilpailuttaa materiaalihankintoja kansainvälisesti kenkiä myöten. Puolustusvoimat on edelleen hankinnoillaan tärkeä suomalainen elinkeinoelämän innovaatioalusta. Arktinen osaaminen on globaalissa työnjaossa mahdollisuutemme.

Turvallisuus tuotetaan Suomen alueilla puolustusvoimien ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Tätä ei pitäisikään nykyisen aluehallinnon uudistuksen aikana unohtaa. Turvallisuustoimijoiden yhteistyö alueella perustuu toimijoiden toisensa tuntemiseen ja luottamukseen.

Yrjö Myllylä

YTT, tutkija

RD Aluekehitys Oy